

आहादने लङ् उपसर्गव्यवधानमार्पम् व्यवहृताश्चेति [पा० १.४.८२.] वचनात् ।
कीदृशः विश्वचक्षाः विश्वं चष्टे स विश्वचक्षाः सर्वद्रष्टा अतीतानागतवर्तमानका-
लानां युगपद्रष्टा अनन्यशक्तिरित्यर्थः ॥ १८ ॥

विश्वतश्चक्षुरुत विश्वतोमुखो विश्वतोबाहुरुत विश्वतस्पात् ।

सं बाहुभ्यां धमति सं पतत्रैर्ग्यावाभूमी जनयन्देव एकः ॥ १९ ॥

उत्तरमाह । एकोऽसहायो देवः विश्वकर्मा ग्यावाभूमी जनयन्सन् बाहुभ्यां बा-
हुस्थानीयाभ्यां धर्माधर्माभ्यां संधमति धमतिर्गत्यर्थः संगृह्णते संयोगं प्राप्नोति पत-
त्रैः पतनशीलैः अनित्यैः पञ्चभूतैश्च संगृह्णते धर्माधर्मद्वयैर्निमित्तैः पञ्चभूतद्वयैरुपा-
दानैश्च साधनान्तरं विनैव सर्वं सृजतीत्यर्थः यद्वा धर्माधर्माभ्यां भूतैश्च संधमति सं-
गमयति जीवान् णिजन्तवं ज्ञेयम् । कीदृशः विश्वतश्चक्षुः विश्वतः सर्वतश्चक्षुषि
यस्य सः । विश्वतोमुखः विश्वतो मुखानि यस्य । विश्वतोबाहुः विश्वतो बाहुवो
भुजा यस्य । उतापि च विश्वतः पादा यस्य सः पादस्य लोपोऽहस्त्यादिभ्य इति
[पा० ५.४.१३८.] पादस्याल्यलोपः । परमेश्वरस्य सर्वप्राण्यात्मकत्वाद्यस्य यस्य प्रा-
णिनो ये चक्षुरादयस्ते तदुपाधिकस्य परमेश्वरस्यैवेति सर्वत्र चक्षुरादयः सम्पद्यन्त
इत्यर्थः ॥ १९ ॥

किं स्विद्वनं क उ स वृक्ष आस यतो ग्यावापृथिवी निष्ठतनुः ।

मनीषिणो मनसा पृष्ठेदु तद्यदध्यतिष्ठदुवनानि धारयन् ॥ २० ॥

पुनरपि प्रश्नः । स्विदिति वितर्के तद्वनं किमास बभूव उ अपि च स वृक्ष
कः आस यतो वनादृक्षाच्च विश्वकर्मा ग्यावापृथिवी निष्ठतनुः निस्ततक्ष निस्त-
क्ष्यालंकृतवान् (९.) वचनव्यत्ययः न हि तादृशं वनं वृक्षो वा सम्भवति ।
लोके हि गृहादिनिर्माणमिहन्कस्मिंश्चिद्वने कंचिद्वृक्षं ह्रिवा तक्षणादिना स्तम्भा-
दिकं करोति इह तन्नास्तीत्यर्थः । किं च हे मनीषिणः विद्वांसः मनसा पर्यालो-
च्य तत् इत् उ तदपि यूयं पृष्ठत तत्किम् भुवनानि धारयन्सन् विश्वकर्मा यद-
ध्यतिष्ठत् यत्स्थानमधिष्ठितवान् तदपि पृष्ठत । कुम्भकारादिर्गृहादिकमधिष्ठाय घ-